

Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XIX

Records of interesting and new plants in the South Bohemian flora XIX

Martin Lepší⁽¹⁾ • Petr Lepší⁽²⁾ (red.)

Věnováno památce Václava Chána

Abstract: *Thuja plicata* has been found as a new alien species for the Czech Republic and *Stellaria neglecta* and *Pilosella rothiana* are reported from South Bohemia for the first time. New localities of rare native or rare alien taxa of the South Bohemian flora are reported and described: *Botrychium matricariifolium*, *Campanula glomerata*, *Carex pendula*, *Cuscuta campestris*, *Fumaria schleicheri*, *Geranium divaricatum*, *Hieracium maculatum*, *Juncus capitatus*, *Lycopodiella inundata*, *Malaxis monophyllos*, *Muscari botryoides*, *Ornithogalum angustifolium*, *Polystichum lonchitis*, *Pyrola media*, *Salix repens*, *Sparganium natans*, *Valerianella carinata*, *Veratrum album* subsp. *album*. World distribution and distribution in the Czech Republic and detailed distribution in South Bohemia are presented for selected taxa, and remarks on ecology are added.

Key words: Czech Republic, floristic records.

Abstrakt: V příspěvku jsou publikovány první záznamy o zplanění druhu *Thuja plicata* v České republice a první údaje o výskytu *Stellaria neglecta* a *Pilosella rothiana* v jižní části Čech. Dále jsou zveřejněny nové lokality taxonů *Botrychium matricariifolium*, *Campanula glomerata*, *Carex pendula*, *Cuscuta campestris*, *Fumaria schleicheri*, *Geranium divaricatum*, *Hieracium maculatum*, *Juncus capitatus*, *Lycopodiella inundata*, *Malaxis monophyllos*, *Muscari botryoides*, *Ornithogalum angustifolium*, *Polystichum lonchitis*, *Pyrola media*, *Salix repens*, *Sparganium natans*, *Valerianella carinata*, *Veratrum album* subsp. *album*, které jsou v jižní části Čech vzácné nebo jinak významné. Pro vybrané taxony je komentováno rozšíření v České republice a ve světě a zmíněna je i jejich ekologie. Podrobně je zpracováno rozšíření v jižní části Čech.

Klíčová slova: Česká republika, floristické záznamy.

Úvod

Devatenáctý díl floristických novinek znovu potvrzuje skutečnost, že je v jihočeském regionu stále co objevovat. Byly nalezeny nejen nové lokality zplanělých či zavlékaných rostlin, ale také nová naleziště kriticky a silně ohrožených druhů. Z nepůvodních rostlin jsou významné především nalezy lokalit rostlin *Thuja plicata* a *Pilosella rothiana*, které nebyly doposud z území jižní části Čech udávány. Zerav obrovský byl nalezen zplanělý na dvou lokalitách v Novohradských horách a je

1) Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, Dukelská 1, CZ – 370 51 České Budějovice, e-mail: lepsi@muzeumcb.cz

2) Správa CHKO Blanský les, Vyšný 59, CZ – 381 01 Český Krumlov, e-mail: plepsi@seznam.cz

dokonce novým adventivním druhem pro Českou republiku. *Pilosella rothiana* se pravděpodobně v poslední době v České republice šíří, což naznačuje i nově nalezená a zde publikovaná lokalita na nádraží ve Strakonících. Druh *Stellaria neglecta* nalezený na Třeboňsku a Sušicko-horažďovických vápencích je rovněž novým druhem pro jihočeskou květenu, zatím však není zřejmé, zda byl doposud přehlížen a je v regionu původní nebo jde o novodobé zavlečení. Z pohledu ochrany přírody jsou významnější zde publikované zprávy o výskytu patnácti regionálně ohrožených rostlin (sensu Lepší et al. 2013). Skupinu vzácných a vymírajících archeofytů dobře reprezentuje např. *Muscari botryoides*, o jehož aktuálním výskytu v České republice chybí dostatečné údaje (Pyšek et al. 2012, Grulich 2012). Díky novým nálezům v jihovýchodním Předšumaví jsou jižní Čechy jedinou oblastí ČR, kde je druh v současnosti známý a měl by tedy být v celostátním červeném seznamu přeřazen z kategorie A3 do kategorie C1 (cf. Grulich 2012). Z původních taxonů zmiňme za všechny celostátně kriticky ohrožený druh *Juncus capitatus*, který je v současnosti v jižní části Čech známý pouze na dvou lokalitách v Třeboňské pánvi (Lepší et al. 2013), nově byl objeven u Nového Vojířova na Českomoravské vrchovině.

Metodika

Vymezení zájmové oblasti – „jižní část Čech“ – je převzato z práce Chán (1999). Nomenklatura taxonů je sjednocena podle práce Danihelka et al. (2012), Kučera & Váňa (2005) a nomenklatura syntaxonů podle Chytrý (2007, 2009, 2011). Pokud se taxony, resp. syntaxony ve výše uvedených pracích nevyskytují, jsou za názvy uvedeni autoři popisů. Lokality jsou zařazeny do fytochorionů (Skalický in Hejný & Slavík 1988) a následně přiřazeny k nejbližší obci, resp. osadě s uvedením příslušné obce v závorce podle práce Pruner & Míka (1996). Za nejbližším sídlem je v závorce uveden kód mapovacího pole o velikosti ¼ základního pole středoevropského síťového mapování (Ehrendorfer & Hamann 1965), ve kterém leží lokalita. Souřadnice lokalit jsou uvedeny v souřadnicovém systému WGS 84 a byly odečteny z přístroje GPS nebo z internetových map (www.mapy.cz). Pokud jsou uvedené nálezy dokladovány herbářovými položkami, je jejich uložení označeno mezinárodní zkratkou příslušné veřejné sbírky podle práce Vozárová & Sutorý (2001). Za zkratkou CB následují evidenční čísla položek (pokud existují), pod kterým jsou uloženy v herbáři Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Zkratkou CBFS je označen herbář Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity. Zkratkou „not.“ jsou označena pozorování, k nimž nebyla pořízena herbářová položka. Pro zapsání fytoecologických snímků byla použita rozšířená Braun-Blanquetova stupnice abundance a dominance (Westhoff & van der Maarel 1973). K dohledání některých údajů byla použita Chánova floristická kartotéka (<http://www.muzeumcb.cz/cz/?clanek=175>) a Databanka flóry České republiky (<http://florabase.cz>). Seznam taxonů, o jejichž výskytu bylo již v tomto seriálu referováno do roku 2004, byl uveřejněn v 45. ročníku sborníku (Chán et al. 2005a) a do roku 2012 na internetové adrese <http://www.muzeumcb.cz/cz/?clanek=184>.

***Botrychium matricariifolium* (Retz.) W. D. J. Koch – vratička heřmánkolistá**

O rozšíření a ekologické charakteristice druhu pojednává předloňský příspěvek uveřejněný v tomto cyklu (Koptík in Lepší & Lepší 2011).

Popis nových lokalit: 88d. Boubínsko-stožecká hornatina, Strážný (7048c): Orlovka, okraj kosené louky s vých. expozicí nad Kořenským potokem, 2,4 km ssz. od kašny v centru obce, 48°55'39,9"N, 13°42'40,0"E (www.mapy.cz), 910 m n. m., v porostu *Violion caninae*, 1 statný exemplář (not. D. Půbal 30. 6. 2011).

37g. Libínské Předšumaví, Volary (7049c): PR Vraniště: nízkostébelný travnatý okraj manipulační plochy v prostoru bývalého vojenského cvičiště, 2,7 km ssv. od kostela v obci, nahradit za: 48°56'00,2"N, 13°54'26,0"E (GPS), 870 m n. m., 10 exemplářů (not. D. Půbal 5. 6. 2012).

Z Boubínsko-stožecké hornatiny je druh recentně znám pouze z pěti lokalit (Milešice – Půbal in Hadinec et al. 2005, Půbal 2006; České Žleby – Zelenková & Ekrt in Hadinec & Lustyk 2006; osada Radost, Klášterec u Vimperka a Zátoňská hora u Lenory – Ekrt & Půbal 2008). I přesto že výskyt u samoty Orlovka je pravděpodobně pouze přechodný, je nález důležitým svědectvím o výskytu druhu v centrální části české Šumavy mimo oblast Šumavských plání. Druhá uvedená lokalita je pak významná především tím, že se s největší pravděpodobností jedná o historicky první nález druhu z Libínského Předšumaví.

David Půbal

***Campanula glomerata* L. – zvonek klubkatý**

Zvonek klubkatý je druhem (resp. zřejmě skupinou mikrospecií) s eurasijským areálem. V Evropě se vyskytuje prakticky v celém území včetně Britských ostrovů a Skandinávie (Hultén & Fries 1986). V České republice roste roztroušeně na většině území s výjimkou horských oblastí, nejvíce lokalit je v termofytiku (Kovanda in Slavík 2000).

V jižní části Čech se vyskytuje řídce roztroušeně až vzácně v mezofytiku. Hojněji byl zaznamenán především v oblasti Předšumaví s výskytem vápnatých substrátů. Vázán je většinou na spíše krátkostébelné suché trávníky a lesní lemy, vesměs na výslunných stanovištích (Chán 1999, Kovanda in Slavík 2000).

Popis nové lokality: 38. Budějovická pánev, České Budějovice (7052b): záp. část města, pruh trávníku mezi silnicí a chodníkem na záp. straně Husovy třídy, asi 40 m ssz. od kapličky u křižovatky se Sukovou ulicí, 48°58'44,4"N, 14°27'27,8"E (www.mapy.cz), 385 m n. m. (leg. P. Koutecký 28. 5. 2012 CBFS).

Adventivní výskyt tohoto druhu v městském trávníku je neobvyklý. Na druhou stranu však trávník některými vlastnostmi odpovídá nárokům druhu (plně osluněný, poměrně suchý, porost nízký a ne zcela zapojený). Vyloučit ani nelze zplanění z kultury, protože je druh *C. glomerata* běžně pěstován. Druh se tam vyskytuje na ploše asi 2 m² v několika desítkách sterilních růžic, pouze asi 10 lodyh v době nálezu kvetlo nebo mělo poupata. Trávník je přibližně jednou měsíčně sekaný, takže rostlina asi nemá šanci odplodit a může se udržovat a rozšiřovat pouze vegetativně.

Petr Koutecký

***Carex pendula* Huds. – ostřice převislá**

Ostřice převislá je lesním druhem s hlavním rozšířením ve většině velkých pohoří jižní poloviny Evropy. V jižní části Čech je velmi vzácná, dosud známá z pěti lokalit – u osady Borovka u Lhenic a po dvou lokalitách u Stožce na Šumavě a v Novohradských horách (Lepší et al. 2006, Lepší in Chán et al. 2007, Hadinec & Lustyk 2008; k charakteristice celkového areálu viz Řepka in Hadinec & Lustyk 2006). Nově nalezená lokalita představuje třetí známý výskyt na území Novohradských hor.

Popis nové lokality: 89. Novohradské hory, Černé Údolí (u Benešova nad Černou) (7354a): prameniště na sv. svahu Stříbrného vrchu (936 m), asi 450 m vsv. od jeho vrcholu, asi 400 m jvv. od nejjižnějšího cípu NPR Žofínský prales, 48°39'18"N, 14°42'18"E (GPS), 850 m n. m., 12 velkých trsů (leg. P. Koutecký 13. 10. 2012 CBFS).

Udaný počet trsů se týká pouze větších nápadných trsů, skutečný počet je asi vyšší, protože část populace mohla být přehlédnuta kvůli pokročilé sezóně a již značnému odumření vegetace.

Ostřice převislá roste na nově zjištěné lokalitě na prameništi v místě rozjetém lesní technikou, jde o malou světlinu v sekundární smrčíně. Tento typ stanoviště se objevuje i na jiných lokalitách druhu, včetně výskytu u osady Šejby v Novohradských horách (Lepší et al. 2006). Je zajímavé, že druh nebyl v okolí Žofínského pralesa nikdy dříve nalezen, přestože jde o často navštěvovanou lokalitu. Prameniště s výskytem ostřice převislé není ničím výjimečné a podobných míst je v okolí mnoho. To obojí naznačuje, že se může jednat o novodobý výskyt a proto vzácný vznik dalších podobných lokalit lze očekávat.

Petr Koutecký

***Cuscuta campestris* Yunck. – kokotice ladní**

Cuscuta campestris je domácí v západní části Severní Ameriky, kde roste od jihozápadní Kanady až na jih Spojených států. Zavlečena byla do východní části Severní Ameriky, dále do Jižní Ameriky, téměř do celé Evropy, na sever a jih Afriky, do Asie, Austrálie a Tichomoří. V České republice (a pravděpodobně i v Evropě) byla poprvé sbírána v roce 1883 v Praze. Rozšiřována je s osivem jetelovin, ale i dalších plodin, parazituje na mnoha druzích rostlin (z Evropy je udáváno přes 200 druhů hostitelů). V České republice roste podél komunikací, na rumištích, skládkách, v prostorách továren, na zahradách, polích a úhorech. Vzácněji byla zaznamenána na suchých stráňkách a na obnažených dnech rybníků. Centrum výskytu je v teplejších oblastech Čech a Moravy (Jehlík 1998, Chrtek in Slavík 2000).

Z jižní části Čech nejvíce údajů o jejím výskytu pochází z 60.–80. let 20. století. Doposud byla pozorována v Budějovické a Třeboňské pánvi a ve Votické pahorkatině. Z Budějovické pánve existují následující záznamy: České Vrbné, Novovrbenský rybník, B. Jílek 1986 PR; České Vrbné, Starovrbenský rybník, B. Jílek 1969 PR; Novosedly, Novosedlský rybník, S. Hejný 1964 PR; Novorabínský rybník, S. Hejný 1969 PR [Pravděpodobně je myšlen rybník Novorabinec 1,6 km záp. od obce Podeříštně. Jehlík (1998) však rybník lokalizuje do okresu Písek, Novorabinec ale leží v Prachatickém okrese, což totožnost Novorabínského rybníka s Novorabincem částečně znejišťuje]; Putim, Putimský rybník [= Podkostelní rybník], S. Hejný 1965 PR; Ražice, železniční stanice, S. Hejný 1968 PR; Libějovice, Představecký rybník, A. Žertová 1963 PR; Vodňany, rybník Horní Lukovec, S. Hejný 1971 PR [Údaj pochází z práce Chrtek (1986). Žádný rybník s tímto názvem v blízkém okolí Vodňan neexistuje, nalézt lze pouze rybník Lukovec (4,5 km jz. od Vodňan), ten je v katastrálních mapách označován také jako Horní Pilant. Jehlík (1998), který přebírá údaje z práce Chrtek (1986) název mění (překlep nebo záměr) na Horní Luskovec, ten však leží asi 9 km sv. od Vodňan. Podle mapy rozšíření druhu v Československu, kterou publikoval Chrtek (1986) odpovídá lokalizace spíše rybníku Lukovec (jz. od Vodňan). V Třeboňské pánvi byla nalezena u rybníka Řezník sev. Sedlečka u Soběslavě (J. Kaisler 1984 PR, CB29816) a ve Veselí nad Lužnicí. Ve Votické pahorkatině je její výskyt vztažen k Táboru (Chrtek 1986, Chrtek in Slavík 2000).

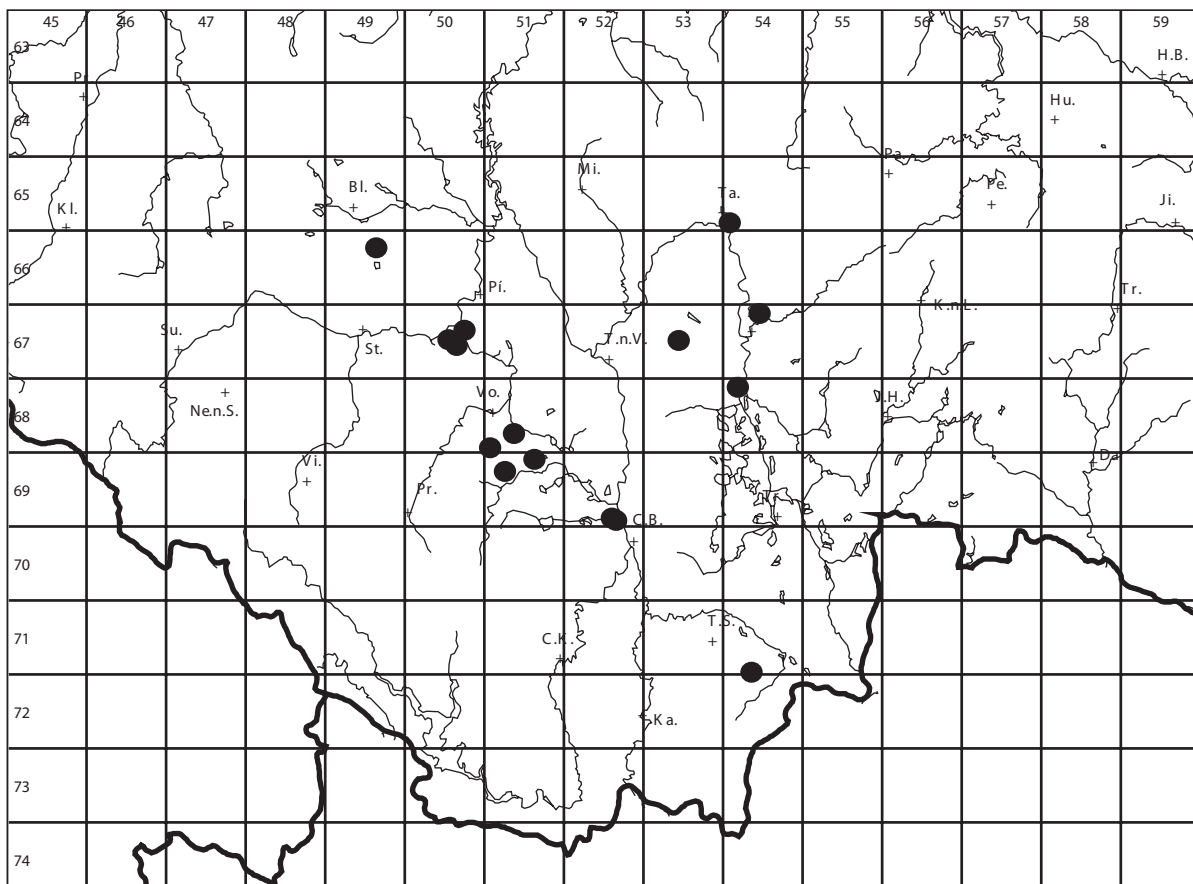
Popis nových a dosud nepublikovaných lokalit: **38. Budějovická pánev, Ražice (6750b):** letněné dno rybníka Řežabinec, roztroušeně, 49°15'06,7"N, 14°05'30,5"E (www.mapy.cz), 372 m n. m. (leg. V. Chán & S. Hejný 23. 8. 1986 CB70488).

39. Třeboňská pánev, Veselí nad Lužnicí (6954d): na louce u jednoty [U] Nohavů za Vlkovem, 49°08'17,4"N, 14°44'00,0"E (www.mapy.cz), 420 m n. m. (leg. R. Kurka 10. 8. 1963 CB46601). – **Komárov (6753a):** obnažené dno rybníka Rožberk záp. od obce, 49°15'04,5"N, 14°34'29,5"E (www.mapy.cz), 440 m n. m. (leg. R. Kurka 6. 9. 1992 CB46626). – **Žár (7154c):** Žárský rybník, obnažené dno na východním břehu rybníka, naproti ostrovu, 48°48'12,4"N, 14°43'34,7"E (GPS), 521 m n. m., hojně v pruhu asi 100 × 10 m na *Trifolium arvense* a *Vicia tetrasperma* (leg. P. Lepší 18. 7. 2012 CB).

V herbáři Jihočeského muzea v Českých Budějovicích je také uložena chudá položka sbíraná J. Hartlem v Sedlici na Blatensku (na pěstované marjánce na poli u trati, východně od zastávky, na třech trsech, leg. J. Hartl 26. 8. 1957 CB31902). Protože byla kokotice sebrána v době květu, byly sušením položky setřeny důležité znaky, což komplikuje přesnou determinaci. Podle zevrubného Hartlova popisu „živé“ rostliny lze předpokládat, že se opravdu jedná o *Cuscuta campestris* (položku takto revidoval i V. Skalický). Rostlina má skutečně dvě čnělky s kulatou bliznou a nažloutlou barvu, ale k jistému určení je materiálu málo nebo je nutné mít více zkušeností.

Poznámka v Květeně ČR (Chrtěk in Slavík 2000) o hojném výskytu druhu v Budějovické pánvi je nepřesná. Od prvního nálezu v roce 1963 bylo v tomto fytochorionu pozorováno nebo doloženo (literární záznamy, herbářové položky) jen 9 lokalit, je proto vhodnější hovořit spíše o vzácném výskytu (i když populace na obnažených dnech mohly být velmi rozsáhlé).

Petr Lepší

Mapa 1 – Rozšíření *Cuscuta campestris* v jižní části Čech.

Map 1 – Distribution of *Cuscuta campestris* in the Southern Bohemia.

Fumaria schleicheri Soy.-Will. – zemědým Schleicherův

Příspěvek navazuje na dřívější práci publikovanou v tomto cyklu (Koutecký in Lepší & Lepší 2010). Z území Strakonických vápenců nebyl zemědým Schleicherův dosud udáván. V celé jižní části Čech je tento druh velmi vzácný, známý je pouze z několika málo lokalit (Koutecký in Lepší & Lepší 2010).

Popis nové lokality: **37f. Strakonické vápence, Domanice (u Radomyšle) (6749b):** pole na sev. svahu návrší „Slídová“ (kóta 494,2 m) vých. od osady, 49°17'55,0"N, 13°55'37,6"E (www.mapy.cz), 470 m n. m., vápenec, vzácně (leg. R. Paulič 7. 6. 2012 CB). Společně tam rostly: *Adonis aestivalis*, *Avena fatua*, *Cerintho minor*, *Consolida regalis*, *Euphorbia exigua*, *Buglossoides arvensis*, *Microrrhinum minus*, *Papaver dubium*, *Sherardia arvensis*, *Silene noctiflora*, *Valerianella dentata* aj.

Radim Paulič

***Geranium divaricatum* Ehrh. – kakost rozkladitý**

Celkové rozšíření kakostu rozkladitého zahrnuje východní, střední a jižní Evropu a západní Asii (Slavík 1997). V České republice patří ke vzácným druhům, vyskytuje se jen v některých územích, kde však roste s pozoruhodnou stálostí. Výskyt je znám z periferie Doupovských hor a přilehlého území, z Českého Středohoří a Bezdězu, z poděbradsko-přeloučského Polabí, z kaňonu Divoké Šárky, střední Vltavy a Berounky, Středočeské pahorkatiny, na Moravě z Praebohemika, od Brna a od Vyškova. Většina lokalit se nachází v kolinním až suprakolinním stupni. Druh osidluje křovinaté, travnaté a kamenité stráně, lesní lemy, okolí zřícenin, skály, okraje cest, vinice, rumišť, zdi a ploty. Dává přednost půdám dočasně vysychavým až střídavě vlhkým, hlinitým, bohatším na živiny (Slavík 1997). V Červeném seznamu cévnatých rostlin ČR je kakost rozkladitý pro úbytek lokalit řazen mezi kriticky ohrožené taxony (Grulich 2012).

V jižní části Čech se kakost rozkladitý vyskytoval vždy vzácně. Výskyt byl zaznamenán v Břežnickém Podbrdsku, na Blatensku (více lokalit), Horažďovicku, Sušicko-horažďovických vápencích, ve Volyňském Předšumaví, na Strakonických vápencích, v Prachatickém Předšumaví a Středním Povltaví (Chán 1999). Přechodný výskyt byl zaznamenán v Boubínsko-stožecké hornatině na Šumavě (Procházka & Štech 2002). Druh je v jižní části Čech řazen mezi kriticky ohrožené druhy (Chán 1999). V posledních letech byl nově nalezen nebo ověřen na lokalitách u Chrástovic a Třebohostic na Blatensku, u Únic a Strakonic ve Volyňském Předšumaví a u Strakonic na Strakonických vápencích (Paulič in Hadinec & Lustyk 2011).

Popis nových či ověřených lokalit: **36a. Blatensko, Chanovice (6548c):** křoviny při polní cestě 0,25 km jv. od okraje obce, 49°24'09,6"N, 13°43'25,8"E (www.mapy.cz), 530 m n. m. (not. E. Legátová 5. 8. 1996; leg. R. Paulič & E. Legátová 5. 6. 2012 CB). – **Láz (u Radomyšle) (6649d):** v trnkových křovinách na malém balvanitém pahorku v polích 0,23 km vsv. od kapličky v osadě, 49°20'47,8"N, 13°55'43,9"E (www.mapy.cz), 490 m n. m. (leg. R. Paulič 28. 6. 2012 CB). – **Třebohostice (6649c):** při silnici na jz. okraji lesa na návrší Obrň (kóta 561,9 m) 600 m sz. od sz. okraje obce, 49°20'12,3"N, 13°51'15,4"E (www.mapy.cz), 500 m n. m., hojně (leg. R. Paulič 6. 6. 2012 CB).

36b. Horažďovicko, Sedlo (u Střelských Hoštic) (6648d): výslunné křoviny u silnice při zjz. úpatí Křížného vrchu (kóta 478 m) 0,4 km sev. od kapličky v osadě, 49°19'17,3"N, 13°48'16,1"E (www.mapy.cz), 455 m n. m. (leg. R. Paulič 15. 6. 2012 CB). – **Sedlo (u Střelských Hoštic) (6648d):** křoviny při polní cestě na jižním svahu Křížného vrchu (kóta 478 m) 0,6 km sv. od kapličky v osadě, 49°19'18,1"N, 13°48'36,3"E (www.mapy.cz), 465 m n. m., vzácně (leg. R. Paulič 29. 7. 2012 CB).

37b. Sušicko-horažďovické vápence, Dobřín (6747a): nitrofilní křoviny při západním okraji obce, 49°15'41,1"N, 13°33'33,4"E (www.mapy.cz), 475 m n. m., hojně (leg. R. Paulič 29. 6. 2011 CB). Jedná se ověřený výskyt na již známé lokalitě, kde druh poprvé sbíral MUDr. M. Král.

Radim Paulič

***Hieracium maculatum* Schrank – jestřábník skvrnitý**

Tento příspěvek navazuje na dřívější práci publikovanou v tomto cyklu. Jestřábník skvrnitý byl pro květenu jižní části Čech objeven poprvé v roce 2001 na vápencích u Českého Krumlova (Lepší in Chán et al. 2006), druhá lokalita byla objevena v roce 2006 na území Sušicko-horažďovických vápenců na vrchu Svitník u Boubína (Paulič in Hadinec & Lustyk 2007).

Popis nové lokality: 37b. Sušicko-horažďovické vápence, Boubín (u Horažďovic) (6648c): vápencové skalky na návrší Hůrka (kóta 506,5 m) sv. od osady, 49°18'17"N, 13°42'08"E (www.mapy.cz), 500 m n. m. (leg. R. Paulič & V. Žíla 22. 5. 2012 CB, rev. J. Chrtek).

Na lokalitě se vyskytovalo pouze několik rostlin. Jedná se o druhou recentní lokalitu ve fyto geografickém podokresu Sušicko-horažďovické vápence. Na lokalitě je ohrožen zarůstáním dřevinami (především *Prunus spinosa*, *Robinia pseudoacacia*).

Radim Paulič

***Juncus capitatus* Weigel – sítina strboulkatá (s. hlávkatá)**

Sítina strboulkatá roste v Evropě, jihozápadní Asii, místy také v Africe. Zavlečena byla do Severní a Jižní Ameriky, Austrálie a na Nový Zéland (Kirschner 2002). V České republice je hodnocena jako kriticky ohrožený druh (Grulich 2012). Roste na živinami chudých a kyselých vlhkých až mokřých písčích na březích rybníků, obnažených rybníčních dnech a písčítých polích. Těžiště výskytu se nachází v jižní části Čech, ojedinělé jsou nálezy také z jiných území (okolí Doks, Brodce u Mladé Boleslavi, Plzeň, východní Polabí, Nové Město na Moravě, Náměšť nad Oslavou, Opava, Český Těšín) (Mičieta & Feráková in Čerovský et al. 1999, Petřík in Hadinec & Lustyk 2007). V jižní části Čech rostla na Blatensku, v Budějovické a Třeboňské pánvi a v jihozápadní části Českomoravské vrchoviny. Do dnešní doby přežily v jižních Čechách pouze dvě populace v Třeboňské pánvi (Mičieta & Feráková in Čerovský et al. 1999, Kirschnerová in Lepší et al. 2013). Nově zjištěná lokalita leží na okraji fyto geografického okresu Českomoravská vrchovina, kde je již květena a vegetace velmi podobná poměrům v Třeboňské pánvi.

Popis nové lokality: 67. Českomoravská vrchovina, Nový Vojířov (u Nové Bystřice) (6956c): východní okraj pískovny v údolí Koštěnického potoka ca 0,95 km sz. od středu obce, 49°01'45"N, 15°02'15"E, (www.mapy.cz), 480 m n. m., společně s *Lycopodiella inundata* a *Juncus alpinoarticulatus* ve vegetaci svazu *Radiolion linoidis* (leg. K. Boublík 28. 8. 2012 PRA, rev. J. Kirschner). Fyto ceno logický snímek je uveden v textu druhu *Lycopodiella inundata*.

Karel Boublík

***Lycopodiella inundata* (L.) Holub – plavuňka zaplavovaná**

Plavuňka zaplavovaná se vyskytuje při západním i východním pobřeží Severní Ameriky, na Azorách a v Japonsku. V Evropě je známa zejména z její severní, západní a střední části, v jižní Evropě je vzácná. Směrem na východ evropského kontinentu její výskyt vyznívá (Kubát in Hejný & Slavík 1988, Čerovský & Vágenknecht in Čerovský et al. 1999). V České republice roste hlavně v oceánicky laděných oblastech mezofytika a oreofytika. Vyskytuje se na trvale vlhkých písčítých půdách (např. v bývalých pískovných či na bývalých pohraničních průsecích) a na stanovištích s počínající tvorbou rašeliny. Je hodnocena jako kriticky ohrožený druh české květeny (Grulich 2012).

Z jižní části Čech je známa vzácně z Horažďovicka, Šumavsko-novohradského podhůří, Budějovické pánve, Táborsko-vlašimské pahorkatiny, Novohradských hor a Jihlavských vrchů, častěji je udávána z Třeboňské pánve, Českomoravské vrchoviny a ze Šumavy (Chán 1999, Ekrt in Lepší et al. 2013). Nejbližší k níže uvedené lokalitě leží lokality v nedaleké Třeboňské pánvi. V první

verzi Komentovaného červeného seznamu květeny jižní části Čech je plavuňka zařazena mezi silně ohrožené druhy (Chán 1999). Jako druh raných stadií sukcese je ohrožen zarůstáním a odvodňováním stanovišť.

Popis nové lokality: 67. Českomoravská vrchovina, Nový Vojířov (u Nové Bystřice) (6956c): vých. okraj pískovny v údolí Koštěnického potoka ca 0,95 km sz. od středu obce, 49°01'45"N, 15°02'15"E (www.mapy.cz), 480 m n. m., společně s *Juncus capitatus* a *J. alpinoarticulatus* ve vegetaci svazu *Radiolion linoidis* (not. P. Hesoun 23. 3. 2012).

Fytocenologický snímek: Plocha 6 m², datum 28. 8. 2012, sklon 0°, E₂ 2%, E₁ 10%, E₀ 15%, zapsal K. Boublík, číslo snímku v České národní fytoocenologické databázi (Chytrý & Rafajová 2003) 348474, mechorosty určila Lucie Zemanová. E₂: *Pinus sylvestris* +. E₁: *Calamagrostis epigejos* 1, *Calluna vulgaris* 1, *Drosera rotundifolia* 1, *Hypochaeris radicata* 1, *Lycopodiella inundata* 1, *Agrostis capillaris* +, *Betula pendula* +, *Carex pilulifera* +, *Coryza canadensis* +, *Juncus alpinoarticulatus* +, *Juncus articulatus* +, *Juncus bufonius* +, *Juncus capitatus* +, *Juncus effusus* +, *Juncus tenuis* +, *Luzula campestris* agg. +, *Epilobium adenocaulon* +, *Pinus sylvestris* +, *Populus tremula* +, *Salix aurita* +, *Salix cinerea* +, *Tussilago farfara* +, *Epilobium palustre* r, *Filago minima* r, *Frangula alnus* r, *Picea abies* r, *Trifolium repens* r, *Veronica serpyllifolia* r. E₀: *Polytrichum commune* 2a, *Pohlia nutans* r.

Karel Boublík & Petr Hesoun

***Malaxis monophyllos* (L.) Sw. – měkčilka jednolistá**

O druhu již bylo pojednáváno v předchozích dílech tohoto cyklu (Chán in Anonymus 2002, Janáková in Lepší & Lepší 2012).

Popis nové lokality: 37g. Libínské Předšumaví, Volary (7049c): PR Vraniště, zarůstající travnaté světliny mezi náletem sukcesních dřevin, v prostoru bývalého vojenského cvičiště, 2,7 km ssv. od kostela v obci, 48°56'01,3"N, 13°54'24,4"E (GPS), 870 m n. m., 2 kvetoucí a 1 sterilní exemplář společně s *Epipactis helleborine* a *Pyrola minor* (not. D. Půbal 26. 6. 2012).

S největší pravděpodobností se jedná o historicky první nález druhu ve fytogeografickém podokrese Libínské Předšumaví. Nedlouho poté byl druh nově nalezen také na druhé lokalitě ve stejném fytochorionu a to při příležitosti floristického kurzu ČBS v Prachaticích (not. V. Grulich et al. 2012).

David Půbal

***Muscari botryoides* (L.) Mill. – modřelec širolistý** (obr. 1 v barevné příloze č. 4)

Modřelec širolistý je v České republice považován za archeofyt (Pyšek et al. 2012), který roste v polích jako plevel (Hrouda in Štěpánková 2010). Jižní Čechy jsou jedinou oblastí v České republice, kde je druh v současnosti udáván, protože Danihelka et al. (2012) a Grulich (2012) ho řadí do kategorie A3 (nejasně případy vyhynulých a nevěstných taxonů). Bližší charakteristika druhu a recentní známé lokality byly již v tomto seriálu publikovány (Lepší in Lepší & Lepší 2009). Všechny nové nálezy pocházejí z kosených luk, přičemž nejbohatší lokalita (600 kvetoucích stvolů) byla ještě v 50. letech 20. století využívána jako pole (Anonymus 2010).

Popis nových lokalit: 37n. Kaplické mezihoří, Tichá (u Dolního Dvořiště) (7352d): ca 2,1 km zjz. od středu osady, 48°38'11,9"N, 14°29'34,0"E (GPS), 627 m n. m., vzácně v extenzivně využívané louce (not. J. Janáková & R. Janák 2011). – **Tichá (u Dolního Dvořiště) (7352d):** ca 2 km jz. od středu osady, 48°38'01,7"N, 14°29'46,7"E (www.mapy.cz), 620 m n. m., roztroušeně v kosené střídavě vlhké louce, spolu s několika jedinci *Ornithogalum angustifolium* (leg. R. Janák 2009, det. J. Janáková). – **Tichá (u Dolního Dvořiště) (7353c):** ca 1,8 km jz. od středu osady, 48°37'49,3"N, 14°30'10,2"E (www.mapy.cz), 640 m n. m., v polokulturních mezofilních loukách (bývalá pole), přes 600 kvetoucích stvolů (not. J. Janáková & R. Janák 2011). – **Malonty (7353c):**

ca 1,4 km jz. od osady Janova Ves, 48°37'26,1"N, 14°33'31,1"E (www.mapy.cz), 690 m n. m., ca 10 kvetoucích stvolů v kosené louce (not. R. Janák 2011).

Jana Janáková & Radek Janák

***Ornithogalum angustifolium* Boreau – snědek chocholičnatý**

Snědek chocholičnatý je druh se subatlantským areálem. V České republice je v současnosti vázaný převážně na různé typy mezofilních trávníků, dříve rostl především jako plevel v polích. V jižní části Čech jde o vzácný taxon s asi 8 existujícími lokalitami včetně čtyř níže uvedených. K rozšíření a ekologii druhu viz Lepší & Hans in Lepší & Lepší (2009) a Lepší in Lepší et al. (2013). Žádnou z nově objevených populací pravděpodobně nelze ztotožnit s některou z historických lokalit, byť jich v bezprostředním okolí je udáváno několik.

Popis nových lokalit: **37n. Kaplické mezihorí, Tichá (u Dolního Dvořiště) (7352d):** ca 2 km jz. od středu osady, 48°38'01,7"N, 14°29'46,7"E (www.mapy.cz), 620 m n. m., v kosené střídavě vlhké louce, několik jedinců (leg. R. Janák 2009, det. J. Janáková).

37p. Novohradské podhůří, Nedabyle (7053c): 650 m jjv. od středu obce, 48°55'22,1"N, 14°31'06,1"E (GPS), 440 m n. m., v mezofilní louce sv. *Arrhenatherion* přecházející ve spodní části do vegetace sv. *Molinion*, desítky kvetoucích ex. (leg. J. Koptík 26. 5. 2012 CB82819). – Čerešov (u Trhových Svinů) (7153b): 900 m sz. od středu osady, 48°52'25,5"N, 14°36'28,1"E (GPS), 465 m n. m., silně degradovaný, dlouhodobě nesečený *Molinion* zarůstající *Populus tremula*, desítky kvetoucích ex. (not. J. Koptík 2008, leg. J. Koptík 26. 5. 2012 CB82818).

39. Třeboňská pánev, Nová Ves (7053c): louka 450 m vých. od železniční zastávky, 48°55'16,4"N, 14°32'07,6"E (GPS), 435 m n. m., kosená mezofilní louka s *Alopecurus pratensis*, *Campanula patula*, *Carex hirta*, *C. palleescens*, *Festuca rubra*, *Lychnis flos-cuculi* a *Sanguisorba officinalis*, více než 100 kvetoucích ex. (leg. J. Koptík 27. 5. 2012 CB82820).

Jiří Koptík

***Pilosella rothiana* (Wallr.) F. W. Schultz et Sch. Bip. – chlupáček štětinatý**

Chlupáček štětinatý se ostrůvkovitě vyskytuje ve střední, východní, a jihovýchodní Evropě – na západ zasahuje do okolí Vídně a středního Porýní (byl znám ještě u Basileje ve Švýcarsku, kde vyhynul), na sever do německého i polského dolního Poodří a přes Litvu do severozápadního Ruska, na východ do Povolží a Kavkaz, na jih po Bulharsko. V České republice je jeho výskyt znám především v termofytiku. V Čechách roste roztroušeně v Českém středohoří, odkud proniká přes střední Poohří až na úpatí Doupovských hor, dále se vyskytuje v dolním a středním Povltaví (na jih až k Cholínu), vzácně roste v Českém krasu a na Křivoklátsku. Na Moravě roste poměrně často v okolí Znojma a proniká dále na sever po okraji Praebohemika až k Ivančicím, vzácně se vyskytuje na Pavlovských kopcích, dále na severovýchod zasahuje až na písky v lesním komplexu Důbrava mezi Hodonínem a Bzencem a na lokality v okolí Olomouce. V poslední době bylo zjištěno několik nových lokalit na antropicky podmíněných stanovištích i mimo zmíněný areál druhu (Chrtek in Slavík & Štěpánková 2004).

Chlupáček štětinatý je pro jižní část Čech nově nalezeným, zavlečeným druhem.

Popis nové lokality: **37e. Volyňské Předšumaví, Strakonice (6749a):** na okraji kolejiště v záp. části železničního nádraží Strakonice, 49°15'17,7"N, 13°54'52,6"E (www.mapy.cz), 400 m n. m. (leg. R. Paulič 1. 6. 2012 CB, rev. J. Chrtek).

Na lokalitě se vyskytovalo několik desítek rostlin. Bezpochyby jde o zavlečení druhu na lokalitu po železnici.

Radim Paulič

***Polystichum lonchitis* (L.) Roth – kapradina hrálovitá** (obr. 2 v barevné příloze č. 4)

O kapradině hrálovité již bylo v tomto cyklu referováno (cf. Vydrová & Ekrt in Anonymus 2003). Popis nových lokalit: 37l. Českokrumlovské Předšumaví, Český Krumlov (7251b): Spolí, malý lesní lůmek (vápeneč) 200 m jz. od již. okraje zahrádkářské kolonie, asi 1 km již. od vrchu Vraný vrch, 48°46'35,8"N, 14°18'44,8"E (www.mapy.cz), 625 m n. m., 1 trs, který je každým rokem méně vitální, v roce 2011 měl 11 malých listů, většinou usychajících od špičky (not. A. Pavlíčko 17. 9. 1999, not. V. Dolanský 2011). – **Český Krumlov (7151d):** Vyšný, Přírodní památka Výří vrch, ca 480 m jv. od vrcholu Výřího vrchu, vápencová stěna se sev. expozicí, 48°49'52,3"N, 14°17'44,5"E (GPS), 586 m n. m., 1 mohutný exemplář (leg. P. Lepší 20. 4. 2011 CB).

89. Novohradské hory, Pohorská Ves (7353b): v (levém) příkopu u lesní silničky asi 600 m nad hájovnou v bývalé obci Rapotice směrem na Jednoty nebo Leopoldov, asi 1,3 km vsv. od vrcholu Jeleního vrchu (Doppler), 48°39'25,5"N, 14°37'37,9"E (www.mapy.cz), 810 m n. m., 1 docela vitální trs s 8 listy (not. a foto V. Dolanský 11. 4. 2012).

Václav Dolanský

***Pyrola media* Sw. – hruštička prostřední**

Příspěvek navazuje na předchozí výčet nově zjištěných lokalit druhu publikovaných v tomto cyklu (Půbal in Lepší & Lepší 2010).

Popis nové lokality: 88d. Boubínsko-stožecká hornatina, Řepešín (u Záblatí) (7049a): svah příkopu lesní cesty spojující Krejčovice s Řepešínem, 1,1 km ssz. od kaple v Krejčovicích, 48°59'20,6"N, 13°54'05,1"E (GPS), 730 m n. m., na ploše ca 0,5 m² s 2 kvetoucími exempláři společně s *Lycopodium clavatum* (not. D. Půbal 2. 8. 2012).

Jedná se o novou mikrolokalitu nacházející se v přechodové zóně mezi oreofytikem Šumavy a přilehlým mezofytikem, Prachatickým Předšumavím. Podobný charakter výskytu mají i ostatní lokality uváděné z Boubínsko-stožecké hornatiny (cf. Procházka & Kovářiková 1999, Půbal 2006).

David Půbal

***Salix repens* L. – vrba plazivá**

Salix repens je evropským druhem rostoucím především v západní, střední a severní Evropě. U nás je rozšířen pouze v západních, severozápadních a severních Čechách, dále na východ se vyskytuje pouze blízce příbuzný druh *S. rosmarinifolia*. Přechodné typy mezi těmito taxony jsou označovány jako *S. ×incubacea*. Biotopem jsou vlhké až rašelinné louky (Chmelař & Koblížek in Hejný & Slavík 1990).

V jižní části Čech jsou známy dva recentně potvrzené výskyty – u Kaliště na Humpolecku a v oblasti Zhůří v severozápadní části Šumavy (Ekrt in Lepší et al. 2013). V roce 2012 byly asi 2 km sv. od druhé jmenované lokality, nalezeny dvě další mikropopulace vzájemně vzdálené asi 700 m. Severnější z nich leží v nadmořské výšce téměř 950 m a představuje tak nové výškové maximum druhu v České republice.

Popis nových lokalit: 88b. Šumavské pláně, Keply (Hartmanice) (6846a): 1,6 km již. od středu osady, 49°11'12,7"N, 13°21'09,5"E (GPS), 946 m n. m., v rašelinné louce sv. *Caricion canescenti-nigrae*, 1 polykormon 3 × 5 m (leg. J. Koptík 12. 7. 2012 CB82868). – **Keply (Hartmanice) (6846a):** 2,3 km již. od středu osady, 49°10'50,2"N, 13°21'11,0"E, 929 m n. m., při břehu odvodňovací strouhy v degradované části komplexu vlhkých a rašelinných luk (*Caricion canescenti-nigrae*, *Calthion palustris*), 1 polykormon 2 × 8 m (leg. J. Koptík & P. Konvalinková 2. 6. 2012 CB82825, leg. J. Koptík 1. 7. 2012 CB82867).

Oba polykormony byly v roce 2012 velmi vitální, bez známek bezprostředního ohrožení. Absence managementu zatím nemá na nalezené porosty negativní vliv, je však vhodné vzhledem k celkové vzácnosti druhu lokalitu sledovat a v případě nadměrné expanze smrku (oba polykormony) či konkurenčně silných travin (zejména jižní polykormon) zavést vhodná opatření.

Jiří Koptík

***Sparganium natans* L. – zevar nejmenší**

Zevar nejmenší je boreálně subatlanský cirkumpolárně rozšířený mokřadní druh (Dostál 1989). V České republice roste popř. rostl od nížin do hor na březích tůní a rybníků často zrašeliněných (Dostál 1989, Kaplan in Kubát et al. 2002). Pro vzácný výskyt i úbytek lokalit je řazen mezi silně ohrožené druhy české květeny (Grulich 2012).

V jižní části Čech byl druh zaznamenán hojně v Třeboňské pánvi, mnohem vzácnější byl na Blatensku, ve Volyňském Předšumaví, Budějovické pánvi, Českokrumlovském Předšumaví, Českomoravské vrchovině, Hornovltavské kotlině a na Šumavských pláních (Chán 1999). Na velké řadě lokalit druh vyhynul, recentně je znám z Třeboňské pánve, Budějovické pánve, Českomoravské vrchoviny a Šumavy (Koutecký in Lepší et al. 2013).

Popis ověřené a doposud nepublikované lokality: 37e. Volyňské Předšumaví, Hajska (u Strakonice) (6749b): PP Tůně u Hajske, pouze na břehu jedné tůně v záp. části přírodní památky, 49°15'38,4"N, 13°56'35,6"E (GPS), 386 m n. m. (leg. R. Paulič, M. Lepší, A. Jírová et al. 26. 6. 2012 CB82792). Jedná se o ověření lokality, na níž byl druh nalezen v srpnu 1984 V. Chánem, V. Skalickým a V. Žílou (doklad v CB). V té době se tam druh vyskytoval velmi hojně, avšak pouze v jedné tůni. I přes opakované návštěvy lokality řadou botaniků byl zevar nejmenší ověřen až v roce 2012. – **Modlešovice (u Strakonice) (6749b):** tůně na pastvinách na písčitéch vlnách sev. až sz. od osady, 385 m n. m., řídce (not. J. Moravec 3. 8. 1947). Tento zajímavý údaj pochází z rukopisného deníku RNDr. J. Moravce (depon. in R. Paulič, Strakonice). Lokalita leží nedaleko od naleziště druhu u Hajske.

Radim Paulič & Martin Lepší

***Stellaria neglecta* Weihe – ptačinec přehlížený**

Ptačinec přehlížený je druh z okruhu *Stellaria media*. Vyskytuje se v Evropě (na sever po Velkou Británii a jižní Švédsko), v severní Africe a Malé Asii (Dvořáková in Hejný & Slavík 1990). Jako zavlečený je udáván ze Severní Ameriky (Kartesz & Kartesz 1980) a z Asie, přičemž není vyloučeno, že nebyl dříve rozeznáván od *S. media*, a proto je jeho rozšíření nedokonale známé. Dvořáková (in Hejný & Slavík 1990) ho udává pouze z termofytika a mezofytika středních Čech. Roste zejména na březích vodních toků v lužních lesích, pobřežních křovinách a jejich lemech ve společenstvech svazu *Alnion incanae* Pawłowski et al. 1928 a třídy *Galio-Urticetea*.

Následující lokality představují první známé údaje o jeho výskytu v jižní části Čech. Lze ovšem předpokládat, že druh bude podél jihočeských řek hojnější, cílený výzkum dosud však nebyl prováděn. Zda je druh v území původní, nebo je zavlékán vodáky, není jasné. Navrhujeme zařazení druhu do druhé verze červeného seznamu jižní části Čech do kategorie C4b – nedokonale známé taxony.

Popis nových lokalit: 37b. Sušicko-horažďovické vápence, Čepice (u Rabí) (6747b): u kempu v pobřežních porostech Otavy, 49°16'00"N, 13°36'06"E (www.mapy.cz), 445 m n. m. (leg. P. Petřík 20. 5. 2002, det. J. Chrtek).

39. Třeboňská pánev, Veselí nad Lužnicí (6854a): Mlýn Krkavec jv. od města, při levém břehu řeky Nežárky 49°10'19"N, 14°44'04"E (www.mapy.cz), 410 m n. m. (leg. K. Boublík 15. 5.

2004 CB, det. J. Chrtek). – **Lužnice (6954b)**: na návsi pod okrasnými keři, vzácně, 49°03'44,9"N, 14°45'26,6"E (www.mapy.cz), 430 m n. m. (leg. M. Lepší 26. 4. 2012 CB82781).

Karel Boublík & Petr Petřík

***Thuja plicata* D. Don – zerav obrovský**

Zerav obrovský je původní v tichomořské části Severní Ameriky. V Evropě byl zaznamenán v řadě zemí jako zplanělý: v Rakousku, Belgii, Estonsku, Skandinávii, Francii, Velké Británii, Irsku, Maďarsku a Polsku (DAISIE 2008). V České republice je často pěstován pro okrasné účely od roku 1844, údaje o zplanění však chybějí (Skalická in Hejný & Slavík 1988, Pyšek et al. 2012).

Popis nových lokalit: **89. Novohradské hory, Pohoří na Šumavě (u Pohorské Vsi) (7454a)**: při lesní cestě v porostu *Vaccinium myrtillus* asi 560 m sv. od hory Kamenec, 48°35'22,0"N, 14°40'26,9"E (www.mapy.cz), 995 m n. m. (not. M. Lepší 1. 6. 2008), mladý jedinec asi 20 cm vysoký. – **Pohoří na Šumavě (u Pohorské Vsi) (7454a)**: ve smrkovém lese na okraji luční enklávy ca 930 m sv. od hory Kamenec, 48°35'28,3"N, 14°40'42,1"E (www.mapy.cz), 960 m n. m. (not. P. Lepší 2006). Několik „vytáhlých“ jedinců v hustém smrkovém zápoji naproti vzrostlému zeravu obrovskému (asi 30 m vysokému), který je chráněn jako památný strom (leg. S. Kučera 14. 6. 1989 CB22179). Jedná se o první záznam zplanění zeravu obrovského v České republice (cf. Pyšek et al. 2012).

Petr Lepší & Martin Lepší

***Valerianella carinata* Loisel. – kozlíček kýlnatý**

Kozlíček kýlnatý je rozšířen v jihozápadní, jižní a střední Evropě od severozápadní části Pyrenejského poloostrova a jižní Británie přes Balkánský poloostrov do Černomoří. Dále roste v západní části severní Afriky a v Zakavkazí. Původní výskyt v České republice je vázán obvykle na sušší svahy s přirozeně nebo i druhotně narušeným zápojem na mělkých primitivních půdách. Jako plevel roste nejčastěji v okopaninách. Vyskytuje se na půdách alespoň částečně obnažených, propustných, obvykle neutrální až alkalické reakce. Primárně roste ve společenstvech třídy *Koelerio-Corynepheretea*, druhotně svazů *Veronico-Euphorbion*, ale i *Caucalidion* apod. Přirozený výskyt u nás je omezen na jižní Moravu. Jako archeofyt se vyskytuje, popř. vyskytoval v termofytiku a vzácně i v teplejším mezofytiku, s podstatně vyšší frekvencí na jižní Moravě. V současnosti je mimo Panonské termofytikum velmi vzácný, spíše se objevuje jako neofyt v sídlech (Kirschner in Slavík 1997). V posledních letech byl udáván na 3 lokalitách v Moravském podhůří Vysočiny a na jedné lokalitě v navazující Znojensko-brněnské pahorkatině (cf. Hadinec et Lustyk 2008). Pro svůj vzácný výskyt je v České Republice považován za silně ohrožený druh (Grulich 2012). V jižní části Čech je uváděn pouze ze dvou nalezišť v Dačicích na Českomoravské vrchovině (Chán et al. 2005b).

Popis nové lokality: **39. Třeboňská pánev, Žíteč (u Chlumu u Třeboně) (6955c)**: 100 m sev. od sýpky v obci, 49°00'05,0"N, 14°54'47,8"E (www.mapy.cz), 472 m n. m., skalky a suché jz. svahy řídké porostlé borovicí, dubem a jalovcem před starou bažantnicí (snad bývalé kozí pastviště) včetně okrajů a dna malého lomu nad cestou a statkem „U Princů“, stovky rostlin (leg. J. Blahovec 7. 5. 2005 CB78016, naposledy not. J. Blahovec 2012).

Druh se na lokalitě vyskytuje roztroušeně na otevřených místech a taktéž ve východní části svahu v podrostu mladých jasanů společně s druhy *Erophila verna*, *Jovibarba globifera*, *Scleranthus perennis*, *Teesdalia nudicaulis*, *Veronica dillenii* atd. Naleziště je významné také přítomností druhů *Arnoseris minima* a *Hypochoeris glabra*, které se vyskytují na ostrohu skalnatého svahu asi 30 m sz. od výskytu kozlíčku. Celá lokalita bohužel rychle zarůstá náletem dřevin a popula-

ce vzácných druhů se tak vlivem zastínění a také hromaděním opadu každým rokem zmenšují. Na několika místech se rozrůstá i *Calamagrostis epigejos*. Proto by bylo vhodné zajistit patřičný management (vyřezání náletů, odstranění *Calamagrostis epigejos*, vyhrabání stařiny a listí), jinak výskyt ohrožených rostlin brzy pomine. Bylo by rovněž vhodné vyhlásit lokalitu jako maloplošné chráněné území. Původ výskytu ani jeho stáří nejsou známe. Vzhledem k izolovanosti lokality se jako pravděpodobnější jeví zavlečení v nedávné době, než výskyt dlouhodobý (tj. druh je na Třeboňsku spíše neofytem). S jistotou lze však vyloučit možnost, že je druh na Třeboňsku původní. Druh je citlivý na zapojení vegetace v důsledku přirozené sukcese a samozřejmě i na intenzivní hospodaření v polních kulturách, včetně opakovaného používání herbicidů v průběhu pěstebního cyklu a tedy z těchto důvodů rychle mizí. Druh má v současné době šanci na přežití pravděpodobně již jen na narušených svazích, kde dochází z různých důvodů k opětovnému narušování povrchu, což je i případ nově nalezené lokality v jižní části Čech.

Jan Blahovec & Martin Lepší

***Veratrum album* L. subsp. *album* – kýchavice bílá pravá**

Kýchavice bílá pravá je poddruhem rozšířeným v pohořích jihozápadní, střední a jihovýchodní Evropy. Na rozdíl od subsp. *lobelianum* chybí v severní i jižní Evropě a zejména v kontinentální části Evropy a Asii. V České republice je považována za typický alpský migrant s výskytem omezeným na pohraniční pohoří v nejjižnější části jižních Čech, kde dosahuje severní hranice areálu (Chrtek in Štěpánková 2010). Nejhojnější je v Novohradských horách, větší počet lokalit existuje ještě v Trojmezenské hornatině, vzácněji roste v Libínském a Českokrumlovském Předšumaví, v Blanském lese, Kaplickém mezihoří, Soběnovské vrchovině a Svatotomášské hornatině (recentní i historické údaje z jižní části Čech shrnuje nejnověji Ekrt in Lepší et al. 2013). Nejčastějšími biotopy jsou v našich podmínkách vlhké louky, prameniště i potoční olšiny a smrkové lesy včetně monokultur. Výškové rozpětí lokalit sahá od 530 m u Starých Dobrkovic na jižním úpatí Kleti až po ca 1300 m v oblasti Smrčiny (Chrtek in Štěpánková 2010). Taxon je v České republice pro svůj vzácný výskyt považován za silně ohrožený druh (Grulich 2012), stávající populace jsou však vesměs stabilní, neboť poddruh není tolik dotčen absencí managementu na nelesních stanovištích (Ekrt in Lepší et al. 2013).

V roce 2012 byla překvapivě nalezena nová lokalita v mokřadní kotlině mezi obcemi Nedabyle a Heřmaň na jižním konci Lišovského prahu. Druh tam vytváří dvě mikropopulace vzdálené od sebe asi 160 m.

Popis nových lokalit: 37p. Novohradské podhůří, Nedabyle (7053c): 660 m jž. od středu obce, 48°55'20,7"N, 14°30'46,4"E (GPS), 426 m n. m., v prosvětlené potoční olšině, několik lodyh (not. J. Koptík 26. 5. 2012, leg. M. Lepší & A. Jírová 28. 7. 2012 CB82941). – **Nedabyle (7053c):** 740 m již. od středu obce, 48°55'17,5"N, 14°30'51,4"E, 428 m n. m., v dlouhodobě nesečené vlhké louce přerostlé *Filipendula ulmaria*, *Phragmites australis* a *Urtica dioica* a v přilehlé prameniště olšině, pouze několik desítek lodyh (not. J. Koptík 26. 5. 2012).

U takto nápadného druhu je pochopitelně na místě otázka původnosti lokality, zvláště leží-li v těsné blízkosti Českých Budějovic. Pro autochtonní výskyt hovoří přirozený charakter biotopu západní mikropopulace (méně však již východní) a relativní návaznost na zbytek jihočeské arely, mající ostatně spíše reliktní, disjunktní charakter. V takovém případě by šlo o nejsevernější a zároveň nejnižší položenou jihočeskou lokalitu a současně o posun severní hranice rozšíření poddruhu. Existuje však alternativní teorie: dle ústního sdělení J. Kučery pobýval v 60. letech 20. století v nedalekých Starých Hodějovicích S. Kučera a nelze vyloučit, že tam kýchavici v této době z nějakého důvodu vysadil. To, že se tehdy tomuto taxonu věnoval, dokládá i článek publi-

kovaný v roce 1969 (Kučera 1969). Lze si představit, že se druh mohl i v případě vysazení jedné nebo několika málo rostlin za několik desetiletí značně rozrůst a začlenit se přirozeně do okolní vegetace. Větší, východní populace se navíc částečně nachází v dosti netypickém biotopu, i když je možné, že k expanzi rákosu a ruderalizaci došlo až v nedávné době následkem umístění mysliveckých zařízení a porost mohl mít do té doby charakter pcháčové nebo rašelinné louky.

Kýchavice na lokalitě není zjevně ohrožena, byť může v delším časovém horizontu dojít k redukci východní populace vlivem přerůstání rákosem a dalšími konkurenčně silnými bylinami. Byl také pozorován intenzivní okus zvěří, což významně snižuje počet plodných lodyh.

Jiří Koptík

Poděkování

Za pomoc s lokalizací literárních lokalit *Cuscuta campestris* děkujeme panu M. Soukupovi. Dále děkujeme L. Zemanové (FŽP ČZU v Praze) za určení mechorostů do fytoocenologického snímku s *Lycopodiella inundata* a *Juncus capitatus*, A. Pavlíčkovi za informace k lokalitě *Polystichum lonchitis* a J. Chrtkovi za revizi položek *Pilosella rothiana*, *Stellaria neglecta* a *Hieracium maculatum* a *Hieracium maculatum*.

Literatura

- Anonymus (2002): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech VIII. – Sborn. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. Vědy, 42: 111–117.
- Anonymus (2003): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech IX. – Sborn. Jihoč. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. Vědy, 43: 106–110.
- Anonymus (2010): Historická ortofotomapa. – CENIA 2012, VGHMÚř Dobruška, URL: <http://kontaminace.cenia.cz/> (přístup 20. 2. 2013).
- Čeřovský J., Feráková V., Holub J., Maglocký Š. & Procházka F. (1999): Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichů ČR a SR. 5. Vyšší rostliny. – Příroda, Bratislava, 456 p.
- DAISIE (2008): European Invasive Alien Species Gateway. – URL: <http://www.europe-aliens.org> (přístup 25. 1. 2013).
- Danihelka J., Chrtek J. jun. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – Preslia, Praha, 84: 647–811.
- Dostál J., 1989: Nová květena ČSSR. Vol. 1, 2. – Academia, Praha, 1548 p.
- Ehrendorfer F. & Hamann U. (1965): Vorschläge zu einer floristischen Kartierung von Mitteleuropa. – Ber. Deutsch. Bot. Ges. 78: 35–50.
- Ekrt L. & Půbal D. (2008): Novinky v květeně cévnatých rostlin české Šumavy a přiléhajícího Předšumaví. I. – Silva Gabreta, Vimperk, 14: 19–38.
- Gulich V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia, Praha, 84: 631–645.
- Hadinec J. & Lustyk P. (eds) (2006): Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. V. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 41: 173–257.
- Hadinec J. & Lustyk P. (eds) (2007): Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. VI. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 42: 247–337.
- Hadinec J. & Lustyk P. (eds) (2008): Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. VIII. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 43: 251–336.
- Hadinec J. & Lustyk P. (eds) (2011): Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. IX. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 46: 51–160.

- Hadinec J., Lustyk P. & Procházka F. (eds) (2005): Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. IV. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 40: 77–149.
- Hejný S. & Slavík B. (eds) (1988): Květena České republiky 1. – Academia, Praha, 557 p.
- Hejný S. & Slavík B. (eds) (1990): Květena České republiky 2. – Academia, Praha, 540 p.
- Hultén E. & Fries M. (1986): Atlas of North European vascular plants north of the Tropic of Cancer 1. – Koelz Scientific Books, Königstein.
- Chán V. (ed.) (1999): Komentovaný červený seznam květeny jižní části Čech. – Příroda, Praha, 16: 1–284.
- Chán V., Lepší M & Lepší P. (red.) (2006): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XII. – Sborn. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. Vědy 46: 125–136.
- Chán V., Lepší M & Lepší P. (red.) (2007): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XII. – Sborn. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. Vědy 47: 91–104.
- Chán V., Lepší M. & Lepší P. (red.) (2005a): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XI. – Sborn. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. Vědy 45: 167–176.
- Chán V., Růžička I., Lepší P., Boublík K., Doležal P., Ekrt L., Hofhanzlová E., Lepší M., Lippl L., Štech M., Švarc J. & Žíla V. (2005b): Floristický materiál ke květeně Dačicka. – Acta Rer. Natur., Jihlava, 1: 17–44.
- Chrtek J. (1986): Poznámky k československým druhům rodu *Cuscuta* s. l. II. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 21: 107–118.
- Chytrý M. & Rafajová M. (2003): Czech National Phytosociological Database: basic statistics of the available vegetation-plot data. – Preslia, Praha, 75: 1–15.
- Chytrý M. (ed.) (2007): Vegetace České republiky. 1. Travinná a keříčková vegetace. – Academia, Praha, 526 p.
- Chytrý M. (ed.) (2009): Vegetace České republiky. 2. Ruderální, plevelová, skalní a suťová vegetace. – Academia, Praha, 524 p.
- Chytrý M. (ed.) (2011): Vegetace České republiky. 3. Vodní a mokřadní vegetace. – Academia, Praha, 827 p.
- Jehlík V. (1998): Cizí expansivní plevele České republiky a Slovenské republiky. – Academia, Praha, 506 p.
- Kartesz J. T. & Kartesz R. (1980): A synonymized Checklist of the Vascular Flora of the United States, Canada and Greenland. – The University of North Carolina Press, Chapel Hill.
- Kirschner J. (ed.) (2002): *Juncaceae* 2: *Juncus* subg. *Juncus*. – Species Plantarum, Flora of the World 7: 1–336.
- Kubát K., Hrouda L., Chrtek J. jun., Kaplan Z., Kirschner J. & Štěpánek J. (eds) (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.
- Kučera J. & Váňa J. (2005): Seznam a červený seznam mechorostů České republiky (2005). – Příroda, Praha, 23: 1–102.
- Kučera S. (1969): *Veratrum album* L. s. str. – přehlížený taxon květeny jižních Čech. – Preslia, Praha, 41: 61–70.
- Lepší M. & Lepší P. (red.) (2009): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XV. – Sborn. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. Vědy 49: 59–75.
- Lepší M. & Lepší P. (red.) (2010): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XVI. – Sborn. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. Vědy 50: 75–96.
- Lepší M. & Lepší P. (red.) (2011): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XVII. – Sborn. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. Vědy 51: 73–88.
- Lepší M. & Lepší P. (red.) (2012): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XVIII. – Sborn. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. Vědy 52: 34–48.
- Lepší M., Lepší P., Štech M., Boublík K. & Půbal D. (2006): Ostrice převislá (*Carex pendula*) v jižních Čechách. – Sborn. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. Vědy 46: 113–118.
- Lepší P., Lepší M., Boublík K., Štech M. & Hans V. (eds) (2013): Červená kniha květeny jižní části Čech. – in prep.

- Procházka F. & Kovářiková J. (1999): Významnější nové nálezy v květeně české Šumavy a nejvyšších poloh Předšumaví. – *Erica*, Plzeň, 8: 23–74.
- Procházka F. & Štech M. (2002): Komentovaný černý a červený seznam cévnatých rostlin české Šumavy. – Správa NP a CHKO Šumava a EkoAgency KOPR, Vimperk, 140 p.
- Pruner L. & Míka P. (1996): Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny. – *Klapalekiana* 32(suppl.): 1–75.
- Půbal D. (2006): Rozšíření ohrožených a zvláště chráněných druhů cévnatých rostlin ve východní části Boubínsko-stožecké hornatiny a v přiléhajícím Šumavsko-novohradském podhůří. – *Silva Gabreta*, Vimperk, 12: 57–94.
- Pyšek P., Danihelka J., Sádlo J., Chrtěk J. jun., Chytrý M., Jarošík V., Kaplan Z., Krahulec F., Moravcová L., Pergl J., Štajerová K. & Tichý L. (2012): Catalogue of alien plants of the Czech Republic (2nd edition): checklist update, taxonomic diversity and invasion patterns. – *Preslia*, Praha, 84: 155–255.
- Slavík B. (ed.) (1997): Květena České republiky 5. – *Academia*, Praha, 568 p.
- Slavík B. (ed.) (2000): Květena České republiky 6. – *Academia*, Praha, 770 p.
- Slavík B. & Štěpánková J. (eds) (2004): Květena České republiky 7. – *Academia*, Praha, 767 p.
- Štěpánková J. (ed.) (2010): Květena České republiky 8. – *Academia*, Praha, 712 p.
- Vozárová M. & Sutorý K. (2001): Index herbariorum Reipublicae bohemiae et Reipublicae slovacae. – *Zprávy Čes. Bot. Společ.* 36(suppl. 2001/1): 1–95, *Bull. Slov. Bot. Společ.* 23(suppl. 7): 1–95.
- Westhoff V. & van der Maarel E. (1973): The Braun-Blanquet approach. – In: Whittaker R. H. (ed.), *Ordination and classification of communities*, Handbook of vegetation science, 5, pp. 619–726, Dr. W. Junk b.v.-Publishers, The Hague.

Adresy autorů dílčích komentářů:

- Jan Blahovec, Melantrichova 2000, CZ – 251 01 Říčany, e-mail: jan.blahovec@centrum.cz
- Karel Boublík, Katedra ekologie, Fakulta životního prostředí, Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýcká 129, CZ – 165 21 Praha 6-Suchbát, e-mail: boublik@fzp.czu.cz
- Václav Dolanský, Šumavská 505, CZ – 381 01 Český Krumlov, e-mail: vaclav@dolanskych.cz
- Petr Hesoun, Městský úřad Jindřichův Hradec, CZ – 377 01 Jindřichův Hradec, e-mail: petr.hesoun@seznam.cz
- Radek Janák, Správa CHKO Blanský les, Vyšný 59, CZ – 381 01 Český Krumlov, e-mail: radekjanak@seznam.cz
- Jana Janáková, Správa CHKO Blanský les, Vyšný 59, CZ – 381 01 Český Krumlov, e-mail: jana.janakova@seznam.cz
- Jiří Koptík, DAPHNE ČR – Institut aplikované ekologie, Husova 45, CZ – 37005 České Budějovice, e-mail: jiri.koptik@daphne.cz
- Petr Koutecký, Jihočeská univerzita, Přírodovědecká fakulta, katedra botaniky, Branišovská 31, CZ – 370 05 České Budějovice, e-mail: kouta@prf.jcu.cz
- Radim Paulič, Nábřežní 83, CZ – 386 02 Strakonice, e-mail: radim.paulic@seznam.cz
- Petr Petřík, Oddělení GIS a DPZ, Botanický ústav AV ČR, v. v. i., Zámek 1, CZ – 252 43 Průhonice, e-mail: petr.petrik@ibot.cas.cz
- David Půbal, Správa NP a CHKO Šumava, 1. máje 260, CZ – 385 01 Vimperk, e-mail: pubal@post.cz

Došlo: 7. 3. 2013

Přijato: 15. 5. 2013

Obr. 1 – *Muscari botryoides*, Kaplické mezihorí, Tichá, polokulturní louka na bývalém poli (foto R. Janák 2011).

Fig. 1 – *Muscari botryoides*, Kaplické mezihorí region, Tichá village, a semicultural meadow on ex-arable land (photo by R. Janák 2011).

Obr. 2 – *Polystichum lonchitis*, Novohradské hory, Pohorská Ves, asi 600 m nad hájovnou v bývalé obci Rapotice (foto V. Dolanský 2012).

Fig. 2 – *Polystichum lonchitis*, Novohradské hory Mts, Pohorská Ves, ca 600 m above gamekeeper's lodge in the former village of Rapotice (photo by V. Dolanský 2012).